

Како разумемо децу – Слика о детету

Како одрасли креира средину за дете на фотографији коју видите? Како доживљава компетенције детета? Која је улога одраслог? Шта дете учи?

Начин на који одрасли креирају средину за децу и како ступају у интеракцију са њима је видно опредељен „сликом“ коју имају о детету. Ови **начини на који сагледавамо децу** су битно културолошки опредељени и **нису универзалне норме**. Сlike о деци су и у оквиру саме Европе толико велике да праве значајне разлике у свакодневном животу деце. Док је у скандинавским земљама нормално да се деца смело крећу и улазе у ситуације ризика, у англосаксонским земљама фокус је пре свега на адекватној припремљености детета за школу. Последично, велике су разлике на који деца живе и одрастају у овим срединама.

Савремени аутори истичу да начин на који посматрамо децу умногоме **одређује начин на који је васпитање деце обликовано, а тиме и прилике за децу и њихову игру, могућности да истражују, да учествују у животу заједно са блиским људима и да износе своје мишљење**. Ово опредељује и поступке одраслог. Ако дете видимо као незаштићено, тежићемо да га заштитимо од повређивања или других ризика, ако га сматрамо незрелим организоваћемо активности, прилике и услове које, по нама, промовишу зрелост детета. Традиционално је слика детета одговарала управо слици детета као незрелог, недораслог, бића коме је потребна заштита и јасно вођење. Једна од слика детета је дете као *Tabula rasa* (неисписана табла) коју је потребно „исписати“. Сматрано је да је улога одраслог да „сипа“ одговарајуће садржаје који ће потом обликовати дете ка пожељној слици одраслог. Данас се пракса, као и теорија, значајно померила

од оваквог виђења и дете се све више препознаје као биће које је мотивисано да учи и истражује од рођења (и раније), биће које кроз своје активности, истраживање и комуникацију са светом који га окружује активно гради свој идентитет, учествује у обликовању културе заједнице у којој одраста и један је од чинилаца свог учења. Оваква слика препознаје значај одговорности детета у свом животу.

Слика детета као компетентног, снажног, детета богатог потенцијалом грађена је пионирски у области Ређо Емилија у Италији. Познати Лорис Малагуци се заједно са својим сарадницима определио за слику детета као „богатог“ бића, бића „100 језика“ које на најразноврније начине даје до знања шта доживљава и у малој заједници са другом децом и одраслима гради разумевање света који га окружује, али и креира промене у том свету.

Деца заузета у активностима истраживања

Често се супротстављају два опречна виђења детета. Две слике су слика детета потреба и компетентног детета. Прва слика одражава концепцију у којој се дете сагледава као биће потреба, бића недостатка (у односу на одраслог), биће које се развија, пасивног, које је потребно водити (Мос, 2000, 2010; Вудхед, 2012). То је слика која је традиционално присутна и одражава специфично виђење односа детета, одраслог и друштва (Мос, 2010).

Друга слика приказује дете као биће богато потенцијалом, снажно, моћно, компетентно, повезано са другом децом и одраслима (Edwards, Gandini, & Forman, 1993; Moss, 2010; Moss et al., 2000; Woodhead, 2006). Дете се у другој слици посматра као биће које активно учи, које трага за разумевањем света од рођења, као ко-креатор свог знања, идентитета, културе и вредности. То је биће које је носилац права и биће 100 језика (Edwards et al., 1993; Moss et al., 2000; United Nations, 1989).

Када се замислите над својим детињством које прилике бисте одвојили као оне у којима су Вам одрасли приступали на начин који одговара слици детета као бића потреба, а које као одговарајуће слици богатог детета? Шта је Вама остављало више простора за позитивну слику о себи?

Значајно је запитати се „Која је моја слика детета“? Само промишљање може допринети да нешто што је често иза наших акција сада учинимо транспарентним и задобијемо свест о избору који правимо. Тада можемо одговорно бирати ову или ону слику детета и градити своје аргументе за избор који правимо.

Када се запитамо како видимо дете и како креирамо праксу која одговара овој слици можемо се запитати какве (дугорочне) ефекте овај избор производи у животу деце. На крају, ово питање је тесно повезано са суштинским питањем у васпитању, а то је: Шта желимо за нашу децу?

Било би упутно остати отворен у скицирању своје слике детета. Оставити простора детету да креира обресе ове слике, и не водити се унапред зацртаном сликом детета која је можда некада и на нас пренета када о њој нисмо могли да се питамо.

Тијана Боговац, педагог ПУ Чукарица

Фотографије су допринос деце старије 3 групе и васпитача Милоша Зорице и Александре Милановић вртића Бајка, ПУ Чукарица